

Бібліографічний опис статті:

Максаков Є.В. Адаптивний Agile-менеджмент у системі управління банками в умовах непередбачуваності зовнішнього середовища. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2025. № 6. С. 128-134.
 Maksakov Y. Adaptive agile management in the bank management system in conditions of unpredictability of the external environment. *Actual problems of innovative economy and law*. 2025. No. 6, pp. 128-134.

УДК 631.115:338.24:303.411:355.01(477); JEL classification: Q12, Q18, O13, D24
 DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-6-30>

ВЛАСЕНКО Тетяна Анатоліївна, д.е.н., проф., завідувач кафедри економіки підприємства та організації бізнесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, <https://orcid.org/0000-0002-9515-2423>
 КРАСНОРУЦЬКИЙ Олексій Олександрович, д.е.н., професор, в.о. директора Інституту тваринництва Національної академії аграрних наук України, <https://orcid.org/0000-0003-1744-3257>

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Власенко Т. А., Красноруцький О. О. Стратегічні орієнтири забезпечення прибутковості аграрних підприємств у системі економічної безпеки та сталого розвитку.

Сільське господарство України перебуває на етапі докорінної трансформації парадигми управління, спричиненої воєнною агресією, кліматичними змінами та логістичною деструкцією. У цих умовах прибутковість підприємства перестала бути суто фінансовою категорією, трансформуючись у стратегічний орієнтир, що визначає рівень його економічної безпеки та спроможність до сталого розвитку в довгостроковій перспективі. Мета. Метою дослідження є наукове обґрунтування стратегічних орієнтирів та розробка практичних рекомендацій щодо забезпечення прибутковості аграрних підприємств як фундаменту їхньої економічної безпеки та інструменту реалізації Цілей сталого розвитку в умовах воєнного стану та євроінтеграції. У роботі застосовано індикаторний підхід для розрахунку інтегрального індексу економічної безпеки (I_e), що базується на зважуванні п'яти функціональних блоків: фінансового, ринкового, ресурсного, кадрового та технологічного. Математичний апарат включає аналіз рентабельності активів (ROA) та динаміки EBITDA на основі емпіричних даних 2021–2025рр. Встановлено, що середнє значення інтегрального індексу безпеки агросектору України у 2025 році становить 0,62, що відповідає критичному стану. Виявлено системне падіння EBITDA у понад 4 рази порівняно з довоєнним періодом через зростання собівартості та логістичний шок. Доведено, що стратегічним орієнтиром має бути не валовий показник, а маржинальність кожного гектара, оскільки 20–40% площі часто є збитковими через технологічну неоднорідність. Обґрунтовано роль Smart Farming (IoT, AI, дрони) як ключового чинника зниження витрат на 10–25%. Визначено, що інтеграція в ринок ЄС вимагає приведення якості продукції до стандартів Європейського зеленого курсу, що відкриває доступ до преміальних ринків. Забезпечення прибутковості до 2030 року потребує синергії цифрової зрілості, екологічної адаптивності та переходу від сировинного експорту до глибокої переробки. Економічна безпека агропідприємства є динамічним станом, що потребує постійного моніторингу та прецизійного управління кожним виробничим циклом для гарантування національної та глобальної продовольчої безпеки.

Ключові слова: економічна безпека, прибутковість, аграрні підприємства, економічна ефективність, потенціал, фінансово-економічна стійкість, сталий розвиток, цифровізація, ROA, EBITDA, Smart Farming, євроінтеграція.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сільське господарство України історично виконує роль фундаменту національної економіки, забезпечуючи не лише продовольчу незалежність держави, а й значну частку валютних надходжень через експортну діяльність. Проте сучасний етап розвитку аграрного сектору характеризується безпрецедентною сукупністю викликів, серед яких воєнна агресія, глобальні кліматичні зміни, деструкція логістичних ланцюгів та стрімка цифрова трансформація світових ринків. У таких умовах прибутковість підприємства перестала бути суто фінансовою категорією і перетворюється на стратегічний орієнтир, що визначає рівень його економічної безпеки та спроможність до сталого розвитку. Економічна безпека аграрного суб'єкта господарювання сьогодні розглядається як стан найбільш ефективного використання всіх наявних ресурсів для нейтралізації внутрішніх і зовнішніх загроз, що дозволяє забезпечувати стабільне функціонування в довгостроковій перспективі.

Трансформація парадигми управління агробізнесом вимагає відмови від застарілих моделей інтенсифікації, орієнтованих виключно на валові показники врожайності. Сучасні реалії диктують необхідність переходу до стратегії, де прибутковість інтегрована в систему екологічної відповідальності та соціального добробуту, що відповідає Цілям сталого розвитку ООН та вимогам Європейського зеленого курсу [1]. Забезпечення прибутковості в умовах воєнного стану вимагає від аграріїв високої адаптивності, здатності до швидкої диверсифікації та впровадження високотехнологічних рішень, що мінімізують людський фактор та оптимізують витратну частину бюджету. Таким чином, формування стратегічних орієнтирів прибутковості є невід'ємною частиною архітектури економічної стійкості, яка дозволяє аграрним підприємствам не лише виживати в умовах кризи, а й закласти підґрунтя для повноценного відновлення та євроінтеграційного прориву.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика забезпечення економічної безпеки та прибутковості аграрних підприємств перебуває у центрі

уваги багатьох вітчизняних та закордонних науковців. Теоретичні засади функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарювання були закладені у фундаментальних працях Г. Козаченка та В. Пономарьова [2], а також В. Пономаренко та С. Кавуна [3], які визначили безпеку як динамічний стан захищеності від загроз через раціональне використання ресурсного потенціалу. У контексті аграрного сектору ці підходи були розвинені А. Сухановою [4], яка деталізувала основні компоненти та принципи забезпечення безпеки саме для сільськогосподарських підприємств, наголошуючи на важливості врахування галузевої специфіки та сезонності виробництва.

Особливий внесок у розробку стратегічних аспектів управління прибутковістю та економічною стійкістю зробили В. Ткачук та М. Яремova [5]. У своїх працях вони проаналізували взаємозв'язок між прибутковістю та рівнем стабільності фермерських господарств, довівши, що фінансова стійкість є базовим індикатором загальної безпеки бізнесу. Питання формування організаційно-економічних механізмів зміцнення безпеки аграрних підприємств, зокрема в бурякоцукровому підкомплексі, досліджувала Г. Гриценко [6], запропонувавши стратегії виживання, стабілізації та розвитку залежно від рівня діагностованих загроз.

Сучасні виклики, пов'язані з цифровізацією та екологізацією агровиробництва, знайшли відображення у дослідженнях М. Бурдяка [7]. Автор розглядає цифрову трансформацію як стратегічний чинник адаптації підприємств до ринкових змін та кліматичних ризиків, виокремлюючи роль Big Data та IoT у підвищенні ефективності функціонування агробізнесу. О. Шульга [8] у своїх останніх працях фокусується на проблемах управління економічною безпекою аграрного сектору в умовах воєнного стану, пропонуючи впровадження гібридних моделей оцінки за використанням штучного інтелекту та супутникового моніторингу.

Питання сталого розвитку та інклюзивних інвестицій в аграрну сферу активно розробляються С. Степаненком та співавторами [9]. Вони досліджують

циркулярну економіку та механізми сталого землекористування як шлях до зміцнення конкурентоспроможності територіальних систем. Водночас, С. Волик, А. Орел та І. Сенчук [10] наголошують на ролі економічної безпеки як вирішального фактора конкурентоспроможного розвитку, вказуючи на необхідність створення спеціалізованих служб безпеки на підприємствах для оперативного реагування на ризики.

Науковий доробок В. Онегіної [11] присвячений управлінню продовольчою безпекою та впровадженню інновацій в умовах євроінтеграції. Її дослідження підкреслюють важливість гармонізації національних стандартів із вимогами ЄС для підвищення прибутковості вітчизняних виробників на зовнішніх ринках. Також варто відзначити працю К. Утенкової [12], де описано механізм забезпечення безпеки аграрного сектору через прогресивний розвиток територіальних громад. Таким чином, аналіз джерел свідчить про глибоку опрацьованість окремих аспектів теми, проте динамічність сучасних викликів вимагає синтезу цих знань для формування цілісної стратегії забезпечення прибутковості у системі безпеки та сталого розвитку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є обґрунтування стратегічних орієнтирів та розробка практичних рекомендацій щодо забезпечення прибутковості аграрних підприємств

як ключового елемента системи їхньої економічної безпеки та фундаменту для сталого розвитку. Дослідження спрямоване на виявлення закономірностей впливу воєнних, економічних та екологічних факторів на фінансові результати діяльності підприємств, а також на визначення ролі інноваційних технологій та міжнародних стандартів у підвищенні маржинальності агровиробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оцінка рівня економічної безпеки аграрного підприємства вимагає застосування багатофакторного аналізу, де прибутковість виступає як інтегральний показник ефективності використання ресурсного потенціалу. Традиційно в економічній науці виділяють кілька підходів до такої оцінки: індикаторний, ресурсно-функціональний та програмно-цільовий. Для аграрної сфери найбільш релевантним є поєднання індикаторного підходу з урахуванням специфічних галузевих ризиків, таких як природно-кліматична нестабільність та волатильність світових цін на продовольство.

Для систематизації взаємозв'язків між зовнішніми викликами воєнного часу, внутрішніми механізмами адаптації та стратегічними результатами діяльності підприємства, автором розроблено концептуальну модель (рис. 1). Вона відображає архітектуру управління прибутковістю як фундамент економічної безпеки в контексті сталого розвитку та євроінтеграції.

Рис. 1. Концептуальна модель забезпечення прибутковості АПК в умовах воєнних викликів та євроінтеграції. Джерело: розроблено автором.

Центральним елементом системи оцінки є розрахунок інтегрального індексу економічної безпеки (I_{es}), який базується на зважуванні показників різних функціональних блоків. Згідно з сучасними методиками, структура інтегрального показника для агропідприємства включає п'ять ключових сфер (табл. 1).

Для визначення фінансової стійкості аграрного підприємства використовується формула рентабельності активів (Return on Assets, ROA) [8]:

$$ROA = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середня вартість активів}} \times 100\% \quad (1)$$

Емпіричні дослідження 2024-2025 років свідчать, що для забезпечення безпечного рівня функціонування показник ROA має перевищувати 10-15%. Проте в умовах воєнного стану цей показник у середньому по сектору знизився до 8,2%, що свідчить про перебування більшості підприємств у зоні фінансового ризику.

Інтегральний індекс безпеки розраховується як середньозважена величина нормалізованих показників:

$$I_{es} = \sum_{i=1}^n \omega_i \times x_i \dots \dots \dots \quad (2)$$

де ω_i – вага i -го блоку, а x_i – значення нормалізованого індикатора.

Станом на 2025 рік середнє значення I_{es} для

аграрного сектору України становить 0,62, що за методичною шкалою відповідає критичному (небезпечному) стану (при цільовому значенні >0,75). Важливо враховувати сезонні коливання цього індексу: під час посівної кампанії він може падати до 0,55 через високу дебіторську заборгованість та витрати на ТМЦ, а восени зростати до 0,68-0,70 за умови успішної реалізації врожаю [8].

Таблиця 1

Структура та вагові коефіцієнти індексу економічної безпеки агропідприємства

Функціональний блок безпеки	Ваговий коефіцієнт	Ключові індикатори
Фінансова безпека	0,40	Рентабельність активів (ROA), коефіцієнт ліквідності, рівень автономії
Ринкова безпека	0,30	Частка ринку, диверсифікація каналів збуту, волатильність цін
Ресурсна безпека	0,15	Стан земельного банку, оновлення основних засобів, енергозабезпеченість
Кадрова безпека	0,10	Плинність кадрів, рівень кваліфікації, продуктивність праці
Технологічна безпека	0,05	Рівень цифровізації, впровадження точного землеробства

Джерело: розроблено автором за [8].

Період 2022–2025 років став випробуванням для економічної моделі українського агробізнесу. Стрімке зростання собівартості виробництва, спричинене девальвацією національної валюти та подорожчанням ресурсів, призвело до різкого падіння маржинальності.

У таблиці 2 наведено зміну ключових фінансових індикаторів, що ілюструють глибину системного шоку та критичне зниження операційної ефективності галузі.

Таблиця 2

Динаміка ключових показників прибутковості та маржинальності аграрного сектору

Фінансовий показник	2021 рік	2022 рік	2023–2024 роки
Середня ЕВІТДА (\$/га)	857	207	230–260 (прогноз)
Рентабельність оборотного капіталу (%)	91	19	22–25
Вартість добрив (динаміка до попер. року)	+15%	+94%	Поступова стабілізація
Вартість палива (динаміка до попер. року)	+10%	+70%	Коливання (+5-10%)

Джерело: розроблено автором за [13].

Падіння ЕВІТДА у понад 4 рази свідчить про системну загрозу економічній безпеці. Основною причиною такої динаміки стало розірвання звичного зв'язку між урожайністю та прибутком. В умовах війни висока врожайність за низької ціни реалізації та дорогої логістики може призвести до прямих збитків [13].

Дослідження "економіки поля" показує, що узагальнені показники приховують значні внутрішні втрати. На прикладі великих господарств встановлено, що від 20% до 40% площ є збитковими через неоднорідність ґрунтів, порушення технологій або логістичну неефективність. Збиток на таких полях може сягати 8–10 тис. грн на гектар, що фактично "з'їдає" до 75% загальної маржі підприємства [13]. Це підкреслює, що стратегічним орієнтиром має бути не вал, а маржинальність кожного окремого гектара.

У розрізі основних культур 2024 рік демонструє певне відновлення рентабельності порівняно з критичним 2023 роком (табл. 3), що пов'язано з адаптацією логістичних шляхів та відкриттям Чорноморського коридору [14].

Таблиця 3

Рентабельність основних агрокультур в умовах воєнних та логістичних ризиків

Культура	Прибутковість 2023 (\$/т)	Очікувана прибутковість 2024 (\$/т)
Соняшник	-4	+45
Соя	+69	+83
Ріпак	+5	+34
Кукурудза	Збиткова	Близько до 0 або слабо позитивна

Джерело: розроблено автором за [14].

Соя залишається найбільш стабільним орієнтиром для аграріїв завдяки високому світовому попиту та меншій залежності від обсягів логістики порівняно з зерновими. Водночас виробництво зернових (пшениця, ячмінь) все ще балансує на межі рентабельності, що вимагає впровадження нових підходів до управління втратами.

Цифрова трансформація в аграрному секторі перестала бути додатковою опцією і перетворилася на критичну умову виживання та зміцнення економічної безпеки. Інтеграція технологій Smart Farming дозволяє нівелювати вплив воєнних ризиків, зокрема дефіцит кадрів та необхідність віддаленого управління процесами.

Основними векторами цифрового розвитку є впровадження систем точного землеробства, використання Інтернету речей (IoT) та штучного інтелекту (AI) [15]. Застосування цих технологій має пряму вплив на прибутковість підприємства через кілька механізмів:

- оптимізація ресурсів: використання IoT-сенсорів та супутникових даних для диференційованого внесення добрив і ЗЗР дозволяє економити від 10% до 25% бюджету на ТМЦ без втрати врожайності;

- прогностичне моделювання: AI-моделі аналізують історичні дані та поточні кліматичні показники, прогнозуючи врожайність та ризики хвороб з точністю

до 85%. Це дозволяє приймати превентивні управлінські рішення, мінімізуючи втрати;

- автоматизація та дрон-технології: Використання безпілотних літальних апаратів для обстеження полів та локального обприскування знижує витрати на паливо та мінімізує пошкодження посівів технікою;

- прозорість та контроль: платформні рішення (наприклад, e-AgroUA) забезпечують моніторинг руху активів у реальному часі, що запобігає внутрішнім загрозам безпеці (крадіжки, нецільове використання ресурсів).

Цифровізація також сприяє підвищенню адаптивності до глобальної конкуренції. Створення цифрових екосистем дозволяє малим та середнім фермерам отримувати доступ до аналітики, яка раніше була доступна лише великим агрохолдингам, вирівнюючи конкурентні умови та підвищуючи загальну стійкість сектору. Проте існують і бар'єри: низька цифрова грамотність персоналу (кадровий дефіцит у 30%) та фрагментарність нормативно-правової бази.

У сучасній архітектурі світової економіки прибутковість не може бути відділена від екологічної відповідальності. Для українських аграрних підприємств стратегічний орієнтир на сталий розвиток диктується не лише етичними міркуваннями, а й жорсткими вимогами європейського ринку. Європейський зелений курс (European Green Deal) передбачає поступове запровадження вуглецевого коригування (CBAM), що робить низьковуглецеві технології економічно вигідними.

Основними напрямками екологізації, що сприяють зміцненню економічної безпеки, є:

- збереження родючості ґрунтів: перехід до технологій No-till або Strip-till зменшує ерозію та сприяє утриманню вологи, що є критичним в умовах кліматичних змін [15];

- циркулярна економіка: переробка відходів роліництва на біопаливо (біоетанол, біогаз) дозволяє підприємствам частково забезпечувати власні енергетичні потреби, знижуючи залежність від енергетичних ринків [10];

- впровадження екологічного маркування (eco-labels): наявність сертифікатів про відповідність екологічним стандартам дозволяє продавати продукцію на преміальних ринках за ціною на 15–20% вищою від середньоринкової [10].

Стале сільське господарство також виконує соціальну функцію, забезпечуючи життєздатність сільських територій та створюючи умови для інклюзивного зростання. Це знижує соціальну напругу та сприяє формуванню позитивної ділової репутації, що є невід'ємним складником ринкової безпеки підприємства. Екологізація в даному контексті виступає інструментом мінімізації довгострокових ризиків, які можуть призвести до повної втрати активів у майбутньому через деградацію природного ресурсу.

Процес євроінтеграції виступає потужним стимулом для модернізації українського агробізнесу. Приведення національних стандартів якості у відповідність до європейських норм (зокрема в молочній галузі згідно з Наказом №118 Мінагрополітики [16]) є обов'язковою умовою для розширення ринків збуту. Вже зараз 23 молочні компанії вийшли на ринок ЄС, що стало можливим лише завдяки переходу на сировину екстракласу та впровадженню систем контролю якості на всіх етапах виробництва.

Державна політика у 2025 році орієнтована на підтримку критичних напрямів, що забезпечують економічну стійкість:

- розмінування земель: державне фінансування очищення угідь від вибухонебезпечних предметів є базовою умовою повернення ресурсного потенціалу в обіг;

- розвиток агропереробки: збільшення частки продукції з доданою вартістю в експорті (борошно, олії, м'ясні продукти) дозволяє зменшити залежність від логістики сировини та підвищити валютні надходження;

– грантова підтримка: надання коштів на розвиток садівництва, виноградарства та тепличного господарства сприяє диверсифікації виробництва та створенню нових робочих місць у сільській місцевості;

– земельна консолідація: проведення реформи, спрямованої на укрупнення земельних масивів (до рекомендованих 500 га на ферму), є необхідним для ефективного використання великогабаритної техніки та впровадження систем іригації/

Диверсифікація експорту також відіграє ключову роль. У 2024 році Україна відкрила 16 нових груп товарів на ринках 9 країн світу, включаючи продукцію птахівництва, мед, фрукти та бобові [14]. Це дозволяє знизити ризики, пов'язані з блокуванням окремих кордонів або торговельними війнами на традиційних ринках.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Забезпечення прибутковості аграрних підприємств у сучасних умовах є складним процесом, що вимагає синергії фінансового менеджменту, технологічних інновацій та екологічної відповідальності. Економічна безпека підприємства сьогодні неможлива без переходу від екстенсивних методів господарювання до стратегії прецизійного управління кожним виробничим циклом. Основними стратегічними орієнтирами для агробізнесу на перспективу до 2030 року мають стати:

Цифрова зрілість: Повна інтеграція систем точного землеробства та AI-аналітики для мінімізації втрат і оптимізації витрат. Це дозволить підтримувати

рентабельність активів (ROA) на рівні вище 10% навіть в умовах ринкової турбулентності.

Екологічна адаптивність: Впровадження низьковуглецевих технологій та принципів циркулярної економіки не лише як відповідь на кліматичні виклики, а як спосіб підвищення енергонезалежності та отримання доступу до преміальних ринків ЄС.

Глибока переробка та диверсифікація: Відмова від суто сировинної моделі експорту на користь виробництва продуктів з високою доданою вартістю, що забезпечить стабільні фінансові потоки та підвищить загальну маржинальність бізнесу.

Інституційна готовність: Повна відповідність стандартам якості та безпечності продовольства ЄС, що забезпечить безперешкодний доступ до європейського ринку капіталу та споживачів.

Економічна безпека аграрного підприємства є динамічним станом, що вимагає постійного моніторингу через інтегральні індекси та оперативної корекції стратегії. Лише поєднання прибутковості зі сталим розвитком дозволить аграрному сектору України стати гарантом не лише національної, а й глобальної продовольчої безпеки, забезпечуючи при цьому високу конкурентоспроможність вітчизняних виробників на світовій арені. Наступні кроки мають включати подальшу розробку гібридних моделей управління ризиками та посилення державної підтримки інноваційного оновлення галузі.

Література.

1. *Altobelli F., Henke R.* Economic Strategies and Policy Suggestions of Agricultural Sustainable Food Production. *Agriculture*. 2024. Vol. 14(3) : 504. DOI: <https://doi.org/10.3390/agriculture14030504>.
2. *Козаченко Г. В., Пономарьов В.П., Ляшенко О. М.* Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія. Київ : Лібра, 2003. 280 с.
3. *Пономаренко В. С., Кавун С. В.* Концептуальні основи економічної безпеки : монографія. Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. 256 с.
4. *Суханова А. В.* Основні складові та принципи економічної безпеки аграрних підприємств. *Український журнал прикладної економіки*. Том 4. № 2. С. 97-103. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2019-2-11>.
5. *Ткачук В. І., Яремоба М. І.* Економічна безпека сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.6.12>.
6. *Grytsenko A.* Strategic Principles for Strengthening the Economic Security of Agricultural Enterprises. "Oblik i finansi, Institute of Accounting and Finance, 2018. Iss. 2, pp. 118-124. URL: <https://ideas.repec.org/a/iaf/journal/y2018i2p118-124.html>.
7. *Бурдяк М.* Цифровізація як чинник економічної стійкості та ефективності аграрних підприємств: стратегічні рішення. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 2025. Vol. 344(4), pp. 108-113. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-344-4-13>.
8. *Шульга О.* Оцінка ефективності системи управління економічною безпекою аграрного сектора національної економіки. *Економіка та суспільство*. 2025. № 81. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-4>.
9. *Stepanenko S., Kryukova L., Khalin S., Podsocha A.* Inclusive investment in the sustainable development of the agricultural sector and rural areas of Ukraine. *Collection of papers new economy*. 2023. Vol. 1, No. 1. DOI: <https://doi.org/10.61432/CPNE0101075s>.
10. *Volyk S., Orel A., Senchuk I.* The role of economic security in ensuring competitive economic development of agricultural enterprises. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2023. 9. 73-80. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-5-73-80>.
11. *Onegina V.* Management of Food Security and Modern Agrarian Innovations. In *National Security and Innovation Activities: Methodology, Policy and Practice*; Prokopenko, O.V., Omelyanenko, V.A., Ossik, Y., Eds.; Druccamia Studio Graficzna Omnidium: Ruda Slaska, Poland, 2018; pp. 250-261.
12. *Утенкова К.* Механізм економічної безпеки аграрного сектора. *Нарощування фінансово-економічного потенціалу суб'єктів економічних відносин як основа поступального розвитку територіально-господарських систем* : монографія. Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2021. С. 104-114.
13. *Хаблак С.* Економіка поля не терпить усереднення. *Infindustry*. 05.08.2025. URL: <https://infoindustria.com.ua/article/ekonomika-polya-ne-terpyt-userednennya/>.
14. Підсумки функціонування аграрного сектору України у 2024 році. NISS.GOV.UA 17.03.2025. URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/pidsumky-funktsionuvannya-ahrnaroho-sektoru-ukrayiny-u-2024-rotsi>.
15. *Метеленко Н., Свінцова Н., Нікітенко В.* Цифровізація аграрного сектору як інструмент впровадження зелених технологій у контексті сталого розвитку. *Humanities Studies*. 2025. № 23(100). С. 256-266. DOI: <https://doi.org/10.32782/hst-2025-23-100-29>.
16. Про затвердження Вимог до безпечності та якості молока і молочних продуктів : Наказ Мінагрополітики України від 12.03.2019 № 118. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0593-19#Text>.

References.

1. *Altobelli, F., & Henke, R.* (2024). Economic strategies and policy suggestions of agricultural sustainable food production. *Agriculture*, vol. 14, no. 3, pp. 504. <https://doi.org/10.3390/agriculture14030504>.
2. *Kozachenko, H. V., Ponomarev, V. P., & Liashenko, O. M.* (2003). *Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist ta mekhanizm zabezpechennia* [Economic security of the enterprise: essence and mechanism of assurance]. Libra.
3. *Ponomarenko, V. S., & Kavun, S. V.* (2008). *Kontseptualni osnovy ekonomichnoi bezpeky* [Conceptual foundations of economic security]. KhNEU.
4. *Sukhanova, A. V.* (2019). *Osnovni skladovi ta pryntsypy ekonomichnoi bezpeky ahrarnykh pidpriemstv* [Main components and principles of economic security of agricultural enterprises]. *Ukrainskyi Zhurnal Prykladnoi Ekonomiky*, vol. 4, no. 2, pp. 97-103. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2019-2-11>.
5. *Tkachuk, V. I., & Yaremoba, M. I.* (2019). *Ekonomichna bezpeka silskohospodarskykh pidpriemstv* [Economic security of agricultural enterprises]. *Efektivna Ekonomika*, no. 6. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.6.12>.
6. *Grytsenko, A.* (2018). Strategic principles for strengthening the economic security of agricultural enterprises. *Oblik i Finansi*, no. 2, pp. 118-124. Available at: <https://ideas.repec.org/a/iaf/journal/y2018i2p118-124.html>.
7. *Burdiak, M.* (2025). *Tsyfrovizatsiia yak chynnyk ekonomichnoi stiikosti ta efektyvnosti ahrarnykh pidpriemstv: stratehichni rishennia* [Digitalization as a factor of economic stability and efficiency of agricultural enterprises: strategic solutions]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, vol. 344, no. 4, pp. 108-113. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-344-4-13>.
8. *Shulha, O.* (2025). *Otsinka efektyvnosti systemy upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu ahraroho sektora natsionalnoi ekonomiky* [Assessment of the effectiveness of the economic security management system of the agricultural sector of the national economy]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 81. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-4>.

9. Stepanenko, S., Kryukova, I., Khalin, S., & Podsocka, A. (2023). Inclusive investment in the sustainable development of the agricultural sector and rural areas of Ukraine. *Collection of Papers New Economy*, vol. 1, no. 1. <https://doi.org/10.61432/CPNE0101075s>.
10. Volyk, S., Orel, A., & Senchuk, I. (2023). The role of economic security in ensuring competitive economic development of agricultural enterprises. *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 9, no. 5, pp. 73–80. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-5-73-80>.
11. Onegina, V. (2018). Management of food security and modern agrarian innovations. In O. V. Prokopenko, V. A. Omelyanenko, & Y. Ossik (Eds.), *National Security and Innovation Activities: Methodology, Policy and Practice*, pp. 250–261. Drucamia Studio Graficzna Omnidium.
12. Utenkova, K. (2021). Mekhanizm ekonomichnoi bezpeky ahrarynoho sektora [Mechanism of economic security of the agricultural sector]. In *Naroshchuvannya finansovo-ekonomichnoho potentsialu subiektiv ekonomichnykh vidnosyn yak osnova postupalnoho rozvytku terytorialno-hospodarskykh system*, pp. 104–114. FOP Palianytsia V.A.
13. Khablak, C. (2025). *Ekonomika polia ne terpyt userednennia* [Field economics does not tolerate averaging]. Infoindustry. Available at: <https://infoindustry.com.ua/article/ekonomika-polya-ne-terpyt-userednennya/>.
14. National Institute for Strategic Studies. (2025). *Pidsumky funktsionuvannya ahrarynoho sektoru Ukrainy u 2024 rotsi* [Results of the functioning of the agricultural sector of Ukraine in 2024]. Available at: <https://niss.gov.ua/news/statti/pidsumky-funktsionuvannya-ahrarynoho-sektoru-ukrayiny-u-2024-rotsi>.
15. Metelenko, N., Svintsova, N., & Nikitenko, V. (2025). Tsyfrovizatsiia ahrarynoho sektoru yak instrument vnprowadzhennia zelenykh tekhnolohii u konteksti staloho rozvytku [Digitalization of the agricultural sector as a tool for implementing green technologies in the context of sustainable development]. *Humanities Studies*, vol. 100, no. 23, pp. 256–266. <https://doi.org/10.32782/hst-2025-23-100-29>.
16. Ministry of Agrarian Policy of Ukraine. (2019). *Pro zatverdzhennia Vymoh do bezpechnosti ta yakosti moloka i molochnykh produktiv: Nakaz Minahropolityky Ukrainy vid 12.03.2019 № 118* [On approval of Requirements for the safety and quality of milk and dairy products: Order of the Ministry of Agrarian Policy of Ukraine dated March 12, 2019, No. 118]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0593-19#Text>.

Abstract.

Vlasenko T., Krasnorutsky O. State regulation and incentivization of bioenergy development: financial, tax, and legal instruments.

Ukraine's agriculture is currently undergoing a fundamental transformation of its management paradigm, driven by military aggression, climate change, and logistical disruption. In these circumstances, corporate profitability is no longer a purely financial category; it has become a strategic guideline that determines the level of economic security and the capacity for long-term, sustainable development. The study aims to provide scientific substantiation for strategic guidelines and to develop practical recommendations to ensure the profitability of agricultural enterprises, as the foundation of their economic security and a tool for implementing the Sustainable Development Goals (SDGs) under martial law and within European integration. The research employs an indicator-based approach to calculate the integral index of economic security (I_{es}), which weights five functional blocks: financial, market, resource, personnel, and technological. The mathematical framework includes the analysis of Return on Assets (ROA) and EBITDA dynamics based on empirical data from 2021–2025. It was established that the average value of the integral security index for Ukraine's agricultural sector in 2025 is 0.62, indicating a critical state. A systemic drop in EBITDA of more than four times that of the pre-war period was identified, driven by rising production costs and logistical shocks. The study proves that the strategic focus should shift from gross indicators to the marginality of each hectare, as 20–40% of land areas are often loss-making due to technological heterogeneity. The role of Smart Farming (IoT, AI, drones) is substantiated as a key factor in reducing costs by 10–25%. It is determined that integration into the EU market requires aligning product quality with European Green Deal standards to gain access to premium markets. Ensuring profitability by 2030 requires a synergy of digital maturity, environmental adaptability, and a transition from raw material exports to deep processing. The economic security of an agricultural enterprise is a dynamic state that requires constant monitoring and precise management of every production cycle to ensure national and global food security.

Keywords: economic security, profitability, agricultural enterprises, economic efficiency, potential, financial and economic stability, sustainable development, digitalization, ROA, EBITDA, Smart Farming, European integration.

Стаття надійшла до редакції / Received 24.11.2025

Прийнята до друку / Accepted 26.11.2025

Бібліографічний опис статті:

Власенко Т. А., Краснорутський О. О. Державне регулювання та стимулювання розвитку біоенергетики: фінансові, податкові та нормативно-правові інструменти. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2025. № 6. С. 134–138.

Vlasenko T., Krasnorutsky O. State regulation and incentivization of bioenergy development: financial, tax, and legal instruments. *Actual problems of innovative economy and law*. 2025. No. 6, pp. 134–138.

